

A MAGYAR SZENT KORONA

A SZENT KORONA AZ EURÓPAI KORONÁK SORÁBAN

A koronázásnak és a koronák viselésének világszerte különböző hagyományai vannak, de még Európán belül is számos eltérés figyelhető meg. A középkorban és az újkorban az uralkodóknak általában több koronája volt, mivel a különböző ünnepi alkalmakkor – misén vagy rendi gyűlésen – más-más fejéket viseltek. Ezek közül emelkedett ki a koronázási, más néven beavató korona, mely a legtöbb országban az államalapító dinasztiához vagy azok szentjeihez kapcsolódott. A Német-római Birodalomban, a Magyar Királyságban és a Cseh Királyságban is jellemzően a beavató koronával iktatták be az új uralkodót. Gyakran csak azt a koronázást ismerték el érvényesnek, amely ezzel a koronával történt.

Az angol középkori koronázási jelvények a XVII. században megsemmisültek, így ma a londoni Towerben II. Károly (1660–1685) koronáját őrzik. Franciaországban a forradalmak következtében a jelvényeknek csak kisebb része maradt meg, melyek a Louvre-ban láthatóak. A cseh korona, más néven Szent Vencel koronája a XIV. századból való, ma a prágai Szent Vid-székesegyház kincstárában található.

A lengyel koronázási kincseket 1795-ben a poroszok elrabolták, később pedig megsemmisítették. Ellenben a Német-római Birodalom uralkodói jelvényei – az orosz cári koronázási jelvényekhez hasonlóan – szinte hiánytalanul fennmaradtak, ezeket ma a bécsi Hofburgban, a Schatzkammerben őrzik. A német-római császár uralkodói jelvényét a birodalomalapító Nagy Károly nevéhez kötötték. A máig fennmaradt császári korona azonban nem az ő számára, hanem 962-ben, I. Ottó koronázására készült, mai alakját a XI. században nyerte el. A császári korona az egyetlen olyan koronázási korona, amely a magyar Szent Koronával nagyjából egyidős és máig fennmaradt. Mivel azonban a Német-római Birodalom már nem létezik önálló államként, a Szent Korona a legrégebbi beavató korona, a magyar államiság és jogfolytonosság jelképe.

Mindezek ismeretében világossá válik a Szent Korona különleges mivolta, mely egyedülálló módon, a több mint ezer esztendő magyar történelem megkerülhetetlen ereklvéje.

A SZENT KORONA, MINT TÁRGY

A Szent Korona keletkezésének körülményeit évszázadok óta homály fedi, hiszen készítésének helyéről és idejéről írásos források nem állnak rendelkezésre, ráadásul valóságghű ábrázolása évszázadokon keresztül szigorúan tilos volt, sokáig csak stilizálva mintázták meg. A hagyomány szerint egy időben, egy helyen készült egységes darab, amelyet II. Szilveszter pápa küldött államalapító Szent István királynak, akit 1000 karácsonyán vagy 1001. január 1-jén ezzel koronáztak meg.

A körülbelül 2 kg súlyú Szent Korona két fő részből áll: az alsó abroncsból, valamint a sötétebb aranyból készült felső keresztpántokból. Előbbi képeit görög nyelvű magyarázatok kísérik, ezért görög koronának – *corona graecának* – nevezik. A keresztpántokat latin feliratokkal látták el, ezért a szakirodalom latin koronaként – *corona latinaként* – emlegeti.

Pantokrátor Krisztus

VII. Dukasz Mihály császár

CORONA GRAECA

A görög korona 5,1 cm széles, kissé elliptikus abroncsát aranydrótra fűzött igazgyöngy sorok, ékkövek és zománcképek díszítik. A korona homlok felőli oldalának felső peremén a trónon ülő Pantokrátor, vagyis uralkodó Krisztus, míg átellenben Dukasz Mihály bizánci császár (1071–1078) kisebb zománcképe látható. Krisztus ábrázolása alatt kétoldalt Mihály és Gábor arkangyal, mellettük a görög egyház katonaszentjei, György és Demeter foglalnak helyet. A sort Kozma és Damján orvos vértanúk zárják, akik az uralkodó testi épsége felett őrködnek. A korona hátoldalán, a császár képe alatt

kétoldalt fia, Konsztantinosz, és I. Géza magyar király (1074–1077) jelenik meg. A képek a Keletrómai Birodalom kedvelt ötvöstechnikájával, rekeszzománc-eljárással készültek. A korona vizsgálata során megállapították, hogy Mihály császár lemezét rendellenesen erősítették a helyére, így valószínű, hogy eredetileg nem az ő képe volt a foglalatban. Az abroncs felső peremén, a korona előoldalán oromdíszlemezek láthatóak, melyek szimmetrikusan, a két oldal felé fokozatosan kisebbednek. Az oromdíszek csúcsát ametisztkövek díszítik, míg a lemezek ún. azsúrzománc-eljárással

I. Géza magyar király

Szent Kozma

Szent György

Mihály arkangyal

készültek, amelynek következtében
 üvegszerűen áttetszőek. Az abroncs
 aljához kétoldalt négy-négy, hátul pedig
 egy almadin kövekkel kirakott függőlánc
 – pendília – csatlakozik.

Gábor arkangyal

Szent Demeter

Szent Damján

Konstantinosz császár

A felhasznált képek forrásai:

Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára

Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnok

Magyar Távíratí Iroda

Magyarország Bécsi Magyar Nagykövetsége

Országgyűlési Könyvtár

Országgyűlési Múzeum

Országos Széchényi Könyvtár

Szent István Bazilika

A kiadvány az Országgyűlés Hivatala Nemzet Főtere Füzetek sorozatában jelent meg.

Sorozatszerkesztők: Kerekes Margit,
Németh Csaba

A szöveget írta: Moravetz Orsolya
Szerkesztő: Melkovics Tamás
Lektor: Kedves Gyula
Korrektor: Széll Szilvia

A fényképeket készítették: Bencze-Kovács
György, Mervai Márk, Szelényi Károly
A képeket válogatták: Kerekes Margit,
Melkovics Tamás, Moravetz Orsolya,
Németh Csaba
A 10-11. oldalon látható grafikát Széphelyi
Ágnes Tünde készítette

Grafikai tervezés: Batki Anita
(HVG Press Kft.)
Nyomdai előkészítés: HVG Press Kft.
Vezető: Tóth Péter
Nyomta és kötötte az Alföldi Nyomda Zrt.,
Debrecen
Felelős vezető: György Géza vezérigazgató

Felelős kiadó: Such György

A kiadvány az Országgyűlés Hivatala
Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatósága
szakmai programjai keretében készült.
Igazgató: Bellavics István

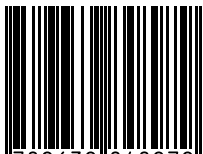
© Szerzők, 2018
© Országgyűlés Hivatala, 2018

Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz,
sokszorosításhoz, illetve adatfeldolgozó rend-
szerbe való tároláshoz a kiadó előzetes írásbeli
hozzájárulása szükséges.

ISBN 978-963-9848-97-9
ISSN 2416-3481

9 789639 848979